

Oponentský posudek diplomové práce Ilony Koulové „Komunikace v jazykové třídě“

Ilona Koulová se ve své diplomové práci zabývá diskurzní analýzou pedagogické komunikace, přesněji komunikace ve třídě, kde se vyučuje čeština jako cizí jazyk. Materiál autorka čerpá z přepsaných nahrávek výuky češtiny jako cizího jazyka v Ústavu bohemistických studií FF UK a dále využívá přepisy vlastní výuky češtiny v Jazykovém institutu Praha. Diplomantka na získaný materiál nahlíží perspektivou komunikačního přístupu k výuce. Jádrem práce je představení metody analýzy pedagogického diskurzu podle J. McH. Sinclaire a R. M. Coultharda (1975) ve třetí kapitole a její uplatnění na získaná data v kapitole čtvrté, a to se zvláštním zřetelem ke konverzační dialogové výměně při výuce cizího jazyka.

Hlavním přínosem práce je představení typů interakce – komunikačních aktů v rámci komunikace ve třídě, v níž se vyučuje cizí jazyk, a to na stranách 42–44 (nikoliv 36–37, jak se chybně v práci několikrát odkazuje). Takovými diskurzními komponenty jsou například spouštěč, elicitace, pobídka, informativní sdělení, komentář apod. Kvalitativní analýzou vlastního materiálu autorka práce zjistila, že elicitace je v něm aktem nejčastějším, naopak ani jednou nezaznamenala tzv. narážku (cue). Oproti tvrzením Sinclaire a Coultharda autorka zjistila, že elicitace se (v češtině) nerealizuje výhradně otázkou, ale také imperativem.

Domnívám se, že diplomantka se ve zkoumané oblasti pedagogické komunikace po teoretické stránce dobře zorientovala, metodu analýzy daného diskurzu aplikovala na materiál adekvátně, i po jazykové stránce práce dosahuje dobré úrovně. Přesto mám k textu několika poznámek:

1. Z textu jsem nevyčetla, kolik nahrávek autorka pořídila a jaký byl poměr nahraného materiálu k přepsaným pasážím. Z textu není zřejmé, zda autorka měla reprezentativní objem materiálu, u něž by měla vypovídací hodnotu kvantitativní zjištění, například elicitace jako nejčastější akt nebo nevyskytnuvší se narážka.
2. Druhá, obecnější poznámka se týká toho, že práce je právě pouhou aplikací určité metody na vybraný materiál. Její závěry jsou poměrně očekávatelné – například že učitel se ve třídě učící se češtině jako cizímu jazyku bude setkávat s komunikační bariérou, a tak bude diskurz v takové třídě v zájmu vzájemného porozumění poněkud jednotvárný. Získaný materiál zdá se neumožnil dospět ke specifitějším, překvapivějším zjištěním o pedagogickém diskurzu při výuce cizího jazyka, než jaká čteme v závěru práce na stranách 88 a 89. Vystává pak otázka, zda v tom případě neměl být vzorek dat buď rozšířen, nebo zda neměla být provedena podrobnější analýza původního korpusu.

I přes uvedené výhrady diplomová práce Ilony Koulové splňuje požadavky kladené na diplomové práce a doporučuji ji k obhajobě.

Navrhované hodnocení: velmi dobře

V Hořovicích dne 16. května 2010

Mgr. Eva Lehečková